37. שלח לך. שליחות המרגלים, בין נס לטבע

על הפסוק הראשון בפרשתנו, הנצי״ב (ר׳ נפתלי צבי יהודה ברלין, מגדולי התורה במזרח אירופה במאה ה-19) שואל: מצד אחד, רש״י מפרש שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים: **לדעתך,** כלומר הקב״ה לא ציווה בעצמו אלא נתן רשות למשה רבינו לשלוח מרגלים, כי זו הייתה בקשתם של בני ישראל. מצד שני, לשון הפסוק שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים נשמעת כמו ציווי ממש, כמו ׳לך לך׳ או ׳קח לך׳. אם כן, מה באמת היה כאן, ציווי או רשות?

הסביר הנצי״ב: באמת, עצם שליחת מרגלים איננה דבר פסול. אם עם ישראל נכנס לארץ בדרך טבעית, צריך לברר באיזו דרך להיכנס, אילו ערים לכבוש, ומהו המצב הצבאי של האויב. כך גם נאמר בספר דברים (א 22): וְיַחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ ... אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלֶה בָּהּ, וְאֶת הֶעָרִים אֲשֶׁר נָבֹא אֲלֵיהֶן. במילים אחרות, הבקשה המקורית לא הייתה לבדוק אם הארץ טובה או רעה, אלא איך לכבוש את ארץ כנען.

אלא שבתחילה, במדבר, עם ישראל היה אמור להיכנס לארץ בהנהגה ניסית, כמו כל הנהגת המדבר: ענני כבוד, מן, באר, גילוי השכינה. בהנהגה כזאת, אין צורך במרגלים, כי כאשר הקב״ה מוביל בגלוי, אין שום כוח בעולם שיעמוד בפניו.

אבל אחרי כמה מסעות, הרגישו בני ישראל שקשה להם לחיות במדרגה כזאת. כאשר השכינה גלויה, כל דיבור לא נכון, כל חטא קטן נידון מיד. הם הרגישו שאינם מסוגלים לעמוד בזהירות רבה כל כך. לכן, הם ביקשו הנהגה אחרת: פחות ניסית, יותר טבעית. לא שהשכינה תסתלק חלילה, אלא שתופיע בדרך הטבע.

לכן, אומר הנצי״ב: הקב״ה אכן מצווה שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים, לפי מדרגתכם הנוכחית. אם אינכם מסוגלים להיכנס לארץ בהנהגה ניסית, אז יש מקום לשלוח מרגלים ולהתכונן בדרך הטבע.

וזה קשור גם לכך שיהושע עתיד להכניס את עם ישראל לארץ. משה רבינו שייך יותר להנהגה ניסית, ואילו יהושע מכניס את ישראל בדרך שבה יש גם מלחמה, תפילה והשתדלות. לכן בהמשך, במלחמות ישראל, נאמר (במדבר כא 24): וַיַּכֵּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי חָרֶב, ישראל נלחמים ומתפללים והקב״ה מלווה אותם בהשגחה פרטית בתוך הטבע.